

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра статистики
(найменування кафедри)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Підгорний А. З. _____

(підпис)

“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістр

зі спеціальності 051 «Економіка»

(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою «Статистика бізнесу»

(назва освітньої програми)

на тему: «Стан та перспективи ринку грошей в Україні»

Виконавець:

студент факультету менеджменту, обліку
та інформаційних технологій

Унтілов Володимир Володимирович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Погорєлова Тетяна Валеріївна (прізвище,

ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І . СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ РИНКУ ГРОШЕЙ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	7
1.1 Роль, значення і структура ринку грошей.....	7
1.2 Статистична характеристика особливостей попиту на ринку грошей	15
1.3 Статистична характеристика пропозиції на ринку грошей	22
РОЗДІЛ ІІ. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РИНКУ ГРОШЕЙ	30
2.1. Статистична система показників попиту та пропозиції на ринку грошей.	30
2.2. Алгоритм регресійно-кореляційного аналізу попиту та пропозиції на ринку грошей.....	48
РОЗДІЛ ІІІ . СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РИНКУ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ ЗА ПЕРІОД 2011-2018 РР.	61
3.1. Побудова та оцінка авторегресійної моделі попиту на ринку грошей за період 2011-2018 рр.	61
3.2. Побудова та оцінка авторегресійної моделі пропозиції на ринку грошей України за період 2011-2018 рр.....	72
3.3. Оцінка перспектив розвитку ринку грошей в Україні	79
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	87
ДОДАТКИ	92

ВСТУП

Актуальність теми. Забезпечення фінансової стабільності залежить від ефективності функціонування фінансового ринку держави. Фінансовий ринок складається зі структурних сегментів. Тому актуальним питанням виступає вдосконалення теоретичних основ грошово-кредитного ринку, оскільки саме він виступає найбільшим сегментом фінансового ринку.

Завдання формування оптимальної схеми і конкретних механізмів регулювання грошової маси в обігу є сьогодні надзвичайно актуальним. Старі випробувані монетарні інструменти – касовий і кредитний плани вже не придатні для ринкових умов. Стабільність національної грошової одиниці, керованість інфляції, зниження відсоткових ставок, належне виконання функцій банківською системою та підтримання фінансової стабільності дозволять сформувати підґрунтя економічного зростання, оскільки сприятимуть активізації фінансово-господарської діяльності в реальному секторі та відновленню довіри до фінансового сектору.

Сучасна національна грошова система України має перехідний характер. Вона перебуває у стадії становлення і переходу до розвинених грошових структур ринкового типу. В перспективі система управління сукупним грошовим оборотом в Україні має відповідати міжнародним стандартам і вимогам. Розвиток фінансово-кредитної системи країни визначається ефективністю монетарного регулювання, що базується на використанні дієвого інструментарію грошово-кредитної політики.

Отже, виникає об'єктивна потреба у формуванні та розвитку цілісного уявлення про механізм впливу грошово-кредитної політики на економічне зростання країни. Розвиток фінансово-кредитної системи країни визначається ефективністю монетарного регулювання, що базується на використанні дієвого інструментарію грошово-кредитної політики. У структурі врівноваження попиту і пропозиції грошей винятково важлива роль належить такому саморегуляторові монетарного ринку, як швидкість обігу грошей.

Удосконалення грошового обігу – скорочення періодів між видачею платні, широке використання кредитних карток, електронного зв'язку, який прискорює здійснення платежів – все це приводить до збільшення швидкості обігу грошей. Це відчутно здешевлює систему обігу грошей, робить її мобільнішою та ефективнішою. У випадку зменшення кількості грошей, що обслуговує певну величину ВВП, швидкість обігу кожної грошової одиниці має зрости. Недостатність грошової маси, необхідної для обслуговування обігу товарів і послуг, компенсується прискоренням швидкості обертання грошової маси. Важливо звернути увагу і на те, що таке прискорення здійснюється автоматично методом саморегулювання.

За останні роки в економіці і банківській системі нашої країни відбулися радикальні зміни, обумовлені досягненням Україною політичної та економічної незалежності і переходом до розбудови соціально орієнтованої ринкової економіки, що характеризуються зокрема:

- формування дворівневої банківської системи;
- створення власної грошової системи;
- проведення грошової реформи із запровадженням у готівковий обіг національної грошової одиниці – гривні;
- конституційним визначенням основної функції Національного банку України - забезпечення стабільності національної грошової одиниці;
- подолання гіперінфляційних процесів в економіці країни і досягненням фінансової стабілізації на основі виваженого застосування механізмів монетарної політики.

Існуюча економічна система не стимулює залучення готівки у банківську систему та зберігання заощаджень населення на вкладах.

Необхідність раціоналізації платіжної системи вимагає, з одного боку, відмови від адміністративного регулювання готівкового обігу і повної лібералізації операцій з готівкою, а з другого – суттєвого їх скорочення на користь безготівкових форм розрахунків, таких, як платіжні картки, чеки тощо.

Значний внесок у розробку методології та методики дослідження грошового ринку внесли вітчизняні та зарубіжні науковці: А. Сміт, Д. Рікардо, Дж.М.Кейнс, М. Фрідман, В.Н. Салін, А.М. Мороз, Н.А. Богородська, В.С. Стельмах, В. І.Міщенко, Л.М. Рябініна, А.В. Сидорова, С.С. Герасименко, А.В.Головач, А.М. Єріна та інші.

Зважаючи на велику кількість наукових розробок, що мають важливе теоретичне та практичне значення для оцінювання грошового ринку України, ще багато питань потребують подальшої розробки та статистичного обґрунтування. В першу чергу це проблеми, пов'язанні з використанням кореляційно-регресійного аналізу для виявлення факторів впливу на грошово-кредитну політику країни.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є теоретичне та практичне дослідження грошового ринку України, а саме аналіз та оцінка впливу макроекономічних показників на його стан, а також подальша розробка рекомендацій щодо поліпшення результативності і підвищення ефективності його стану.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі сформульовано та вирішено наступні задачі:

- узагальнити теоретичні положення щодо економічної сутності грошового ринку, попиту та пропозиції, які склалися на грошовому ринку;
- розглянути економічні моделі попиту та пропозиції грошового ринку;
- дослідити порядок статистичної оцінки попиту та пропозиції на ринку грошей;
- надати статистичну характеристику особливостям попиту та пропозиції, які склалися на ринку грошей в Україні;
- висвітлити особливості функціонування грошового ринку України;
- критично оцінити організацію та стан, які склалися на ринку грошей в Україні;
- простежити динаміку та структуру грошових агрегатів:

- проаналізувати, які чинники впливають на попит та пропозицію грошового ринку України;
- побудувати та проаналізувати авторегресійні моделі попиту та пропозиції грошового ринку України за період 2011-2018 рр.;
- побудувати економіко-статистичну модель, яка дозволить визначити перспективи розвитку грошово-кредитної політики в Україні для забезпечення стійкого економічного зростання у довгостроковій перспективі.

Об’єктом дослідження обрано стан та перспективи грошового ринку України та його складові.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методологічних положень аналітичного забезпечення операцій з грошима, а також, практика аналізу стану та перспектив грошово-кредитної політики країни, її монетарної системи, і загалом, грошового ринку України.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових та фундаментальних положень економічної та статистичної науки. При написанні дипломної роботи та вирішенні поставлених завдань були використані такі методи дослідження як: загальнонаукові методи (аналіз, синтез, аналогія, абстрагування, конкретизація), емпіричні (документування, розрахунково-аналітичні прийоми). Серед спеціальних методів використовувались наступні методи: спостереження, графічний метод, порівняння та економіко-математичне моделювання.

Інформаційною базою дослідження були офіційні дані Державної служби статистики України та Національного банку України.

Усі розрахунки та побудова графіків проводились за допомогою програми Microsoft Excel. Розрахунок кореляції та регресії відбувався за допомогою пакету «Аналіз даних» у системі Microsoft Excel.

ВИСНОВКИ

В умовах ринкових перетворень економіки України особливого значення набуває досягнення соціально-економічної стабілізації суспільства, що неможливо уявити без існування ефективного грошового ринку, оскільки механізм його функціонування є зв'язувальним ланцюгом між усіма економічними суб'єктами ринкової системи, що забезпечує сталість відтворення в ринковій економіці та стимулює розвиток виробництва.

В дипломній роботі була обґрунтована актуальність даної теми та переваги використання методів статистичного аналізу грошового ринку України.

На основі проведеного нами дослідження та критичного розгляду основних аспектів та проблем функціонування грошового ринку України, а також аналізу його основних показників, можна сформулювати такі висновки.

На базі критичної оцінки змісту спеціальної економічної літератури, розкрито економічну сутність «грошовий ринок» і запропоноване власне бачення грошового ринку.

Грошовий ринок – це ринок, на якому формуються попит та пропозиція на гроші через регулювання мережі інститутів, що забезпечують взаємодію попиту і пропозиції грошей.

Тож, грошовим ринком називають особливий сектор ринку, на якому здійснюється купівля та продаж грошей як специфічного товару, формуються попит, пропозиція та ціна на цей товар. Специфіка грошей як абсолютно ліквідного товару зумовлює істотну специфіку їх переміщення між суб'єктами грошового ринку – а також усіх інструментів та самого механізму функціонування цього ринку.

На економічному рівні попит, який склався на ринку грошей, представляє собою обсяг грошової маси, який в свою чергу розраховується за агрегатним методом. Протягом 2011-2018 рр. структура грошових агрегатів піддавалась коливанням. Найвище значення питомої ваги агрегату М2 відбувалося у 2013

році та склав він майже 60 % від загального обсягу грошової маси. У 2017 році структура грошового агрегату М2 зменшилась приблизно на 15 %.

Посилаючись на класичну модель Дж. Кейнса, попит на грошовому ринку залежить від таких факторів, як реальний обсяг ВВП, індекс цін виробників, обсяг національного багатства, рівень інфляції, облікова ставка. Окрім, вищенаведених факторів, під економічному модель української економіки, нами було запропоновано ввести додаткові фактори впливу на грошовий ринок, такі як рівень доларизації та швидкість обертання грошової маси.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – один із найважливіших показників розвитку економіки, який характеризує кінцевий результат виробничої діяльності економічних одиниць-резидентів. За період 2010-2018 рр. ВВП України стрімко зріс в гору. У 2018 році порівняно з 2017 роком він зріс на 26%. А якщо брати весь аналізований період, то він взагалі збільшився майже в 3 рази.

Національне багатство – це сукупність вироблених і нагромаджених суспільством матеріальних та духовних благ, набутих протягом усього його існування, а також природний потенціал країни. За період 2011-2018 рр., національне багатство України збільшилось більше ніж у 2 рази та на кінець 2018 року склав 1083,8 млрд. грн. але якщо взяти обсяг національного багатства у доларовому еквіваленті, то обсяг зменшився приблизно в 1,5 рази.

Одним із важливих факторів, який в економічній теорії має суттєвий вплив на зміну грошової маси є облікова ставка. За 2010-2018 рр. облікова ставка НБУ збільшилась в 1,648 раз, або на 64,8 %.

Показником, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги є рівень інфляції. В Україні за 2010-2018 рр. він збільшився на 5%.

Швидкість обертання грошей як показник інтенсивності руху грошових коштів є найважливішим чинником зміни грошового обороту. За період 2011-2018 рр. грошова маса України постійно змінювалась. Найбільшого значення показник набув у 2018 році та склав 2,785 обороти. Різке зростання швидкості

обертання грошової маси негативно позначається на економічній ситуації країни.

Доларизація економіки – процес витіснення національної валюти іноземною (найчастіше це долар США). Статистичний аналіз рівня доларизації показав, що у 2013 році спостерігалось найменше значення цього показника – 27,4 %, що з одного боку свідчить про зміцнення національної валюти, а з іншого, відтоку іноземних інвестицій. Максимальне значення рівень доларизації приходить на 2018 рік, що говорить про повну залежність національної економіки від іноземних надходжень.

Кореляційно-регресійний аналіз грошового попиту показав, що перелічені вище фактори, на жаль, ні якого економічного впливу на обсяг грошової маси України не надають. Можна зробити висновок, що обсяг грошової маси повністю залежить від його минулорічних значень.

Друга сила, що у взаємодії з попитом на грошовому ринку визначає його кон'юнктуру, є пропозиція грошей. Згідно з класичною моделлю пропозиції на грошовий ринок, на неї впливає грошово-кредитний мультиплікатор, який у 2012 році набував максимального значення 3,1%, та останні 2 роки знаходиться на рівні 3%.

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу ми дійшли до висновку, що в умовах української економіки класична модель пропозиції грошового ринку, так само як і попиту на грошовому ринку, ніяким факторам, окрім їхніх значень минулого року впливу не піддається. Отже, можна затвердити, що класичні моделі попиту та пропозиції, які склалися на ринку грошей України є неефективними.

Головною функцією Національного банку України є регулювання грошової маси, забезпечення її відповідності масі товарів і підтримки таким чином стійкості купівельної спроможності грошей, що є дуже важливою умовою нормального функціонування ринкового механізму.

У зв'язку з наявністю фінансової кризи в Україні, монетарна політика держави має бути спрямована на забезпечення стабільності та стійкості

національної валюти, запобігання подальшому зростанню безробіття і стабілізацію валютного ринку.

На сьогодні монетарна політика використовує знаряддя непрямого впливу, що дає змогу досягати фінансової стабільності держави, без втрати індикаторів ринкової економіки, таких як облікова ставка, ціна, тощо. Хоч в економіці відбулись зміни, і вони мають негативний характер, такий як спад ВВП, збільшення рівня інфляції. Але якщо вжити відповідних заходів пов'язаних із зміною макросередовища і налагодження діяльності всіх інститутів держави на досягнення єдиної цілі, можливе покращення економічної ситуації та фінансової стабільності.

В Україні вдосконалення монетарної політики повинно враховувати позитивний досвід європейських країн.

В сучасних умовах, враховуючи важливість підвищення ефективності основних інструментів монетарної політики держави в Україні, необхідно, перш за все, забезпечити узгодженість монетарної та бюджетно-фіскальної політики.

Тому вдосконалення монетарного та бюджетно-фіскального механізмів повинно передбачати реалізацію наступних заходів:

1) узгодження термінів обміну інформацією при розробці основних прогнозних і програмних документів уряду та НБУ;

2) розробку меморандуму між урядом та НБУ відносно формування цілі єдиної фінансово-економічної політики України, визначення цільових макроекономічних показників, вибір основних напрямів діяльності монетарних та фіскальних інститутів, а також механізму досягнення обраних цілей;

3) удосконалення управління коштами уряду на єдиному казначейському рахунку (ЄКР), відкритому в НБУ. Зараз мінливість коштів на ЄКР супроводжується коливаннями процентних ставок, що призводить до нестабільності на міжбанківському ринку та вартості коротко строкового рефінансування комерційних банків;

4) підвищення рівня бюджетної дисципліни з метою зниження дефіциту Державного бюджету України та зменшення витрат на його фінансування з боку уряду та НБУ;

5) забезпечення ефективної співпраці уряду та НБУ в напрямку подальшого розвитку фондового ринку з метою підвищення дієвості такого інструменту монетарної політики, як операції на відкритому ринку з цінними паперами, а також розширення джерел фінансування дефіциту Державного бюджету України;

6) активізацію діяльності уряду та НБУ у напрямку надання державних гарантій реальному сектору економіки за кредитами комерційних банків.

Реалізація запропонованих заходів спрямована на вдосконалення монетарної політики держави, стабілізацію грошово-кредитної сфери з боку уряду та НБУ, покращення ситуації на грошовому ринку, зростання ліквідності комерційних банків, підвищення обсягу валютних резервів, стабілізацію курсу національної грошової одиниці та динамічний розвиток економіки України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айрапетов А.М. Таблицы исчисления среднегодовых темпов роста, прироста и снижения. М.: Статистика, 1979. 222 с.
2. ВВП України та його вплив на життя українців. URL: <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/vvp-ukrayini-ta-jogovpliv-na-zhittya-ukrayintsiv/>. (дата звернення: 09.09.2019).
3. Вещунова Н. Л. Бухгалтерский учет. Финансы и статистика, 2013. 624 с.
4. Галицька Е. В., Н. В. Ковтун Фінансова статистика: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2008. 440 с.
5. Галіцин В.К. Системи моніторингу в управлінні економікою/ Моделювання та інформаційні системи в економіці. К, 2001. 230 с.
6. Герасименко С.С. Статистика. Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К: КНЕУ, 2000. 467 с.
7. Годин А.М. Статистика. Учебник. М: Дашков и К, 2012. 451 с.
8. Гольдберг А.М., Козлов В.С. Общая теория статистики. Учебник. М.: Финансы и статистика, 1985. 412 с.
9. Деньги и кредит: учебник / Л.Н.Рябинина: Одесский национальный экономический университет. 2014. 608 с.
10. Долан Э.Дж. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика / Пер. с англ. В. Лукашевича / Под общ. Ред. В. Лукашевича. 1991. 448 с.
11. Елисеева, И.И. Статистика: Углубленный курс: Учебник для бакалавров. М.: ИД Юрайт, 2011. 565 с.
12. Єріна А.М. Статистичне моделювання та прогнозування: Навчальний посібник. К., 2001. 485 с.
13. Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2001-2015 рр., Експрес-випуск. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 13.08.2019).

14. Індекс споживчих цін: сприйняття та реальність. Посібник для користувачів / За ред. Ю.М.Остапчука. К.: Державний комітет статистики України, 2006. 56 с.

15. Інфляційний звіт і Макроекономічний прогноз НБУ (січень 2016)
URL: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=27159663> 87 (дата звернення: 15.08.2019).

16. Інфляційний звіт НБУ за вересень 2015 року URL:
<http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=22249640> (дата звернення: 12.08.2019).

17. Коваленко Д.І. Гроші і кредит: теорія і практика: Навч. Посіб. / Д.І. Коваленко. К.: Центр учбової літератури, 2010. 344 с.

18. Конституція України: Конституція № 254к/96-ВР від 28.06.1996.
URL: <http://zakonl.rada.gov.ua/laws/show/конституція> (дата звернення: 19.08.2019).

19. Кравець О.С. Статистика: Навчальний посібник. Одеса: Пальміра, 2008. 356 с.

20. Курс лекцій з дисципліни «Банківська статистика» для студентів IV курсу денної форми навчання спеціальностей «Банківська справа», «Прикладна статистика». Уклад.:Т.В. Погорєлова, О.П. Русєва, К.В. Вітковська. Одеса:ОДЕУ, ротапринт, 2011р. 142 с.

21. Лоуренс Х., Денежная теория, 1990.
URL:<http://www.rulit.me/author/harris-lourens/denezhnaya-teoriya> (дата звернення: 08.08.2019).

22. Лутчин, Н. П., А. К. Миронюк Статистика фінансів / Навчальний посібник. Львів : Новийсвіт. 2006. 324 с.

23. Мальчик, М. В. , С. І. Малашко Фінансова статистика / Навчальний посібник . К. : Центр учбової літератури, 2011. 184 с.

24. Маслій, В. В. Фінансова статистика / Навчальний посібник. Тернопіль : Карт-бланш, 2007. 298 с.

25. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: Монографія / За ред. Канд. Економ. Наук, професора А.З. Підгорного. Одеса: Атлант, 2012. 303 с.
26. Мишкін-Фредерік С. Економіка грошей, банківської справи і ринків . К.: Основи, 1999. 963 с.
27. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. К.: Центр наукових досліджень Національного банку України. 2009. 404 с.
28. Мониторинг и оценка (методические рекомендации) / Разработано Международным альянсом. К.: 2004. 112 с.
29. Моторин, Р. М., Моторина Т. М Система національних рахунків / Навчальний посібник. Міністерство освіти і науки України, КНЕУ. К. : КНЕУ, 2001. 336 с.
30. Моторин, Р. М. Статистика для економістів/ Навчальний посібник . К. :Знання, 2009. 430 с.
31. Облікова ставка Національного банку України URL: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53647 (дата звернення: 08.09.2019).
32. Опря А.Т. Статистика/ Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2012. 448с.
33. Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 рік . Вісник Національного банку України. 2014. № 10. С. 5-8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnbu_2014_10_3 (дата звернення: 18.09.2019).
34. Офіційний сайт Національного банку України URL: <https://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 13.09.2019).
35. Погорелова Т.В. Статистична складова оцінки грошово-кредитної політики України. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: Монографія / За заг. ред. канд. економ. наук, професора А.З. Підгорного. Одеса: Атлант, 2012. С. 11-124

36. Про грошову реформу в Україні URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 02.10.2019).

37. Про державну статистику: Закон України, затверджений Верховною Радою України від 17.09.1992 № 2614-XII URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2614-12> (дата звернення: 09.10.2019).

38. Про Національний банк України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/npo%20НауіоНанbНіріі%206aНК> 89 (дата звернення: 05.10.2019).

39. Рябнина Л.Н. Деньги и кредит: учебное пособие. К.: Центр учебной литературы, 2008. 248 с

40. Сидорова А. В. Банківська статистика/ Навч. посіб. Донецьк: Каштан, 2006. 188 с

41. Статистика финансов: Учебник / М.Г. Назаров и др. – М.: Омега–Л, 2008 – 460 с.

42. Статистика. Курс лекцій для студентів II-III курсів усіх форм навчання всіх спеціальностей . Відп. за випуск К.Д. Семенова. Одеса: ОДЕУ, ротапринт, 2011 р. 140 с.

43. Статистические методы – междисциплинарный инструмент изучения социально-экономических процессов / монографія Зверяков М.И., Уперенко Н.А., Подгорный А.З. Одесса: ООО Бахва. 2013. С.240-250

44. Статистичний аналіз грошового обігу в Україні. В. В. Унтілов, Т.В. Погорелова / Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина II. Одеса, ОНЕУ. 2018. С. 40 – 44.

45. Статистичний щорічник України за 2016 рік. К.: Консультант, 2016. 278с.

46. Статистичний моніторинг ділової активності підприємств: Національна академія статистики, обліку та аудиту. К.: ТОВ «Видавничополіграфічний дім «Формат», 2011. 468 с.

47. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону : Монографія / За заг. ред. канд. економ. наук, професора А.З. Підгорного Одеса: ФОП Гуляєва В. М., 2016. 218 с.
48. Статистичні щорічники URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 22.10.2019).
49. Теслюк, И. Е. Статистика финансов. Учебное пособие. Минск : 1994. 224 с.
50. Уманець Т.В., Пігарєв Ю.Б. Статистика/ Навчальний посібник. К.: ТО «Вікар», 2002. 240с.
51. Унтілов, В. В., Погорєлова Т. В. Статистичний аналіз грошового ринку України / Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I Одеса, ОНЕУ. 2019. С. 12 – 19
52. Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.І.,Цехмістрова Г.С. Педагогіка туризму/ Навч. посібник. К.: Видавничий дім «Слово», 2004. 296 с.
53. Фінансово-банківська статистика: Навчальний посібник / П.Г. Вашків, П.І. Пастер, В.П. Сторожук, Є.І. Ткач. К.: Либідь, 2007., 287 с.
54. Швець В., Царук О. Методологічні засади побудови системи статистичного моніторингу державного боргу. Вісник КНУ ім. Т.Шевченка, Серія ЕКОНОМІКА 2008. № 99-100. С.1-7.
55. Шевяков А. Ю. Социально-экономический мониторинг: концепция, проблемы, перспективы / Экономика и математические методы. 1993. Т. 29. Вып. 1. С. 5 – 14
56. Экономическая статистика: Учебник / А.Р. Алексеев и др. М.: Инфра М, 2011. 666 с.
57. Янковой О.Г. Моделювання парних зв'язків в економіці/Навч. Посібник. Одеса: Оптимум, 2001. 198 с.